Alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muistio 25.8.2026

Paikalla LUVN: Laine Maaret (pj), Wilska-Seemer Kati (valmistelija), Kari Jonna Maria, Otranen Hannele, Malmberg Piia

Paikalla muut: Peltonen Kristiina (Vihti), Korhonen Marikka (Espoo), Virkkilä Maria (Espoon Steinerkoulu), Lilja Sini (Karkkila), Honkanen Piritta (Inkoo), Tapio Terttu (Luksia), Kaarnalehto Annika (Espoo), Hyvämäki Kirsi (Vihti), Åkerlund Cindy (Lohja), Pamela Leka (Raasepori), Linda Tiirikainen (Kolmen Kampuksen Urheiluopisto, Kisakallio), Saloranta-Eriksson Outi (Espoo), Aartonen-Amhil Tanja (Espoo), Kumpulainen Erja (Omnia), Gustafsson Karl-Erik (Hanko), Riikonen Annika (LOKOVA ry), Kling Eero (Siuntio), Kristiina Kuutti (LOKOVA ry)

1. **Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman jatkovalmistelu:** Wilska-Seemer esitteli kommenttikierroksen, vammaisneuvoston ja nuorisovaltuuston lausuntojen perusteella tehdyt muutokset sekä suunnitelman uuden lausuntokierroksen ja aluevaltuustokäsittelyn aikataulun.
    - **Palaute ja muutokset:** Webropol-kierroksella saatiin 16 vastaajalta yhteensä 74 kommenttia, joista osa tuli koulutuksen järjestäjiltä ja osa opiskeluhuollon henkilöstöltä. Palautteen perusteella suunnitelmaa täsmennettiin muun muassa opiskeluhuollon määritelmän, palvelujen vapaaehtoisuuden, yhteisöllisen opiskeluhuollon vastuunjaon, oppilaitoskohtaisten opiskeluhuoltoryhmien kokoonpanon, yksilökohtaisen opiskeluhuollon ohjautumisen, tiedonkulun, oppimisen tuen, nivelvaiheiden ja palveluihin pääsyn osalta.
    - **Saavutettavuus ja osallisuus:** Vammaisneuvoston ja nuorisovaltuuston lausuntojen perusteella suunnitelmaan lisättiin täsmennyksiä palvelujen esteettömyydestä, opiskelijoiden omalla kielellä saatavasta tuesta, ymmärrettävästä viestinnästä sekä opiskelijoiden osallistamisesta. Nuorisovaltuusto korosti, että opiskelijoiden tulee tietää palvelujen sijainti, vastaanottoajat ja yhteydenottotavat, mutta käytännön tiedottamisen tulee olla oppilaitoskohtaista.
    - **Resurssit ja toteuttamissuunnitelma:** Palautteessa toivottiin läpinäkyviä perusteluja resurssien kohdentamiselle, ajantasaista tietoa palvelujen saatavuudesta ja määräajoista sekä selkeämpää

yhteistyörakennetta eri ohjaus- ja yhteistyöryhmien välillä. Suunnitelman hyväksymisen jälkeen laaditaan erillinen toteuttamissuunnitelma, jossa konkretisoidaan muun muassa yhteisöllisyyden, osallisuuden ja mielen hyvinvoinnin tavoitteet.
    - **Lausuntokierros ja päätöksenteko:** Suunnitelma lähtee vielä lausuntopalveluun yhdessä alueellisen hyvinvointisuunnitelman kanssa. Lausuntokierroksen arvioitiin alkavan 4.9.2026 ja kestävän noin viisi viikkoa; yhteistyöryhmä käsittelee lausunnot ennen suunnitelman viemistä aluevaltuustoon, jonka alustava käsittelyajankohta on 8.12.2026.
2. **Opiskeluhuollon muutoslupaus:** Malmberg kuvasi lasten ja nuorten ensisijaisten palvelujen vahvistamiseen liittyvän muutosprojektin nykytila-analyysia, oppilaitosvierailuja ja tulevaa yhteiskehittämistä koulutuksen järjestäjien kanssa.
    - **Muutosprojektin tavoitteet:** Muutoslupaus perustuu palvelujen uudistamisen strategiaan ja tavoitteena on vahvistaa matalan kynnyksen opiskeluhuoltoa, ehkäistä syrjäytymistä ja mielenterveyden haasteita sekä parantaa moniammatillista yhteistyötä. Opiskeluhuolto nähdään ”ikkunana” hyvinvointialueen muihin palveluihin, kuten mielenterveys-, sosiaali- ja neuvolapalveluihin.
    - **Nykytila-analyysi:** Malmberg kerää tietoa rehtorikyselystä, palautekyselyistä, oppilaitosvierailuista, asiakasraadeista ja henkilöstön kehittämispäivien työskentelyistä. Tavoitteena on tunnistaa toimivat rakenteet, muodostaa opiskeluhuollon yhteinen konsepti ja kehittää asiakasohjausta sekä asiakaspolkuja.
    - **Yhteistyön haasteet:** Oppilaitosvierailuilla nousi esiin koulukohtaisia eroja, opiskeluhuollon henkilöstön vaihtelevaa osallistamista kouluyhteisön toimintaan, epäselvyyksiä palveluihin ohjaamisessa sekä eri tietojärjestelmien ja käyttöoikeuksien aiheuttamia tiedonkulun ongelmia. Lisäksi palvelutarpeeseen perustuva resurssien kohdentaminen vaatii yhteistä tarkastelua, koska oppilaitosten tilanteet ja tarpeet vaihtelevat.
    - **Varhainen tuki:** Koulutuksen järjestäjät toivovat tukea erityisesti mielenterveyteen liittyviin tilanteisiin, mutta opiskeluhuoltoon ohjaamisen koettiin joskus tapahtuvan liian myöhään. Yhteisöllisen työn toteuttamista vaikeuttaa yksilötyön kasvava tarve ja se, ettei yhteisölliselle työskentelylle aina löydy aikaa tai vastaanottavia rakenteita.
    - **Jatkotoimet:** Oppilaitosvierailuja jatketaan, ja Malmberg osallistuu myöhemmin syksyllä koulutuksen järjestäjien ja

rehtorien kokouksiin. Hankkeessa suunnitellaan myös opiskelijoiden ryhmähaastatteluja tai välituntikeskusteluja, säännöllisiä kuntakirjeitä sekä 12.11.2026 järjestettävää laajennettua ohjausryhmää, johon koulutuksen järjestäjiä pyydetään nimeämään edustajia.

3. **Kehittäjäkumppanioppilaitosverkoston jatko:** Wilska-Seemer esitteli kuusi kertaa kokoontuneen kehittäjäkumppanioppilaitosverkoston tulokset, ja Laine linjasi, että verkostoa pyritään hyödyntämään muutosprojektissa ilman päällekkäisiä kehittämisrakenteita.
    - **Verkoston toiminta:** Verkostossa oli mukana eri kuntien peruskouluja, lukio, esiopetusyksikkö ja ruotsinkielistä toimintaa edustava oppilaitos. Tavoitteena oli opiskeluhuollon yhteiskehittäminen ja kokemusten jakaminen eri toimintaympäristöistä.
    - **Kehittämisteemat:** Ensimmäiseksi teemaksi valittiin hyvinvointiosaamisen vahvistaminen, johon liittyi huolen puheeksi ottaminen, huolen eteenpäin vieminen ja monialainen yhteistyö. Karkkilassa toteutettiin opettajille kolmen tunnin dialoginen työskentely, jonka materiaali jaettiin muiden hyödynnettäväksi. Muita teemoja olivat huoltajien osallisuus ja oppilaitosten kriisivalmius.
    - **Opit ja materiaalit:** Verkoston materiaalit, esitykset ja käytäntöjen yhteenvedot ovat yhteistyöryhmän Teams-kansiossa. Verkoston itsearvioinnissa osallistujat kuvasivat kokemusten jakamisen tukeneen oppilaitosten johtamista ja opiskeluhuollon kehittämistä sekä tuottaneen käytäntöön vietäviä ideoita.
    - **Jatkon periaatteet:** Laine totesi, ettei verkostoa ole tarkoitus lakkauttaa, vaan sen toiminta yhdistetään muutosprojektin tavoitteisiin. Jatkossa voidaan säilyttää osa nykyisistä jäsenistä ja ottaa mukaan uusia oppilaitoksia; esiopetuksen edustajat toivoivat vähintään toisen esiopetusyksikön mukaan ottamista.
    - **Läsnätyöskentelyn merkitys:** Verkoston jäsenet pitivät lähitapaamisia tehokkaampina kuin Teams-kokouksia, koska läsnätilaisuuksissa osallistujat pystyivät keskittymään yhteiskehittämiseen ilman multitaskausta. Jatkossa on ratkaistava, miten verkoston osaamista jaetaan laajemmin ja missä muodossa verkosto jatkaa.

4. **Käyttäytymisen säätelyn konsultaatiomalli:** Kari esitteli opiskeluhuollon prosessimaisen konsultaatiomallin, jolla opettajille tarjotaan varhaista, tutkimukseen perustuvaa ja tasalaatuista tukea käyttäytymisen säätelyn haasteisiin.
    - **Mallin tavoite:** Mallin tavoitteena on vahvistaa opiskeluhuollon ammattilaisten tarjoamaa prosessimaista konsultaatiota opettajille. Konsultaatio ei ole yksittäinen yhteydenotto, vaan siihen kuuluu yhteinen tavoitteiden asettaminen, keinojen kokeilu ja vaikutusten seuranta opettajan ja opiskeluhuollon ammattilaisen yhteistyönä.
    - **Tutkimusperustainen materiaali:** Opiskeluhuollolle on laadittu prosessimaisen konsultaation ohje sekä psykoedukatiivinen materiaali käyttäytymisen tuesta ja ohjauksesta. Materiaali tarjoaa yhteisen tutkimukseen perustuvan viitekehyksen ja konkreettisia toimintatapoja erilaisiin tilanteisiin.
    - **Opettajan valmistautuminen:** Opettajille on laadittu lyhyt, noin A4:n mittainen valmistautumislomake, jonka avulla kuvataan opiskelijalle jo tarjottu tuki ja konsultaatiossa toivottu muutos. Lomake ei ole konsultaation edellytys, vaan oppilaitos voi päättää sen käytöstä; Kari täsmensi, ettei sen käyttämättä jättäminen estä konsultaatiota.
    - **Koulutukset ja pilotointi:** Mallia pilotoitiin Kirjo-hankkeessa Kirkkonummella sekä Espoon Steiner-koulussa, ja palaute oli myönteistä. Opiskeluhuollon koulutukset järjestetään esi- ja alakoulujen henkilöstölle elokuussa sekä yläkoulujen ja toisen asteen henkilöstölle syyskuussa; tilaisuudet nauhoitetaan ja tallenteet jaetaan myöhempää käyttöä varten.

5. **Opiskeluhuollon lausuntoprosessit:** Kari kuvasi opiskeluhuollon asiantuntijalausuntojen, esim. koulukuljetuslausuntojen yhdenmukaistamista sekä vastasi Lilja Sinin kysymykseen lausuntojen käytännön edellytyksistä.
    - **Lausuntojen vastuut:** Hyvinvointialue tuottaa lakisääteisesti opiskelun kannalta välttämättömät lausunnot, kun lausuntoa ei saada opiskelijan muusta aktiivisesta palvelusta. Opiskeluhuollossa lausuntoja kirjoittavat pääasiassa psykologit ja lääkärit.
    - **Ohjesivusto ja koulutus:** Huoltajille ja ammattilaisille on laadittu avoin verkkosivusto, jossa kuvataan lausuntojen pyytämisen prosessi. Kari kertoi, että psykologeille ja lääkäreille järjestetään

aiheesta ammatillinen iltapäivä, jossa jalkautetaan yhteinen ohjeistus ja valmistellaan yhdenmukaisia lausuntorakenteita.
    - **Koulukuljetuslausunnot:** Koulukuljetuslausuntoihin liittyvää opettajalomaketta on pilotoitu ja päivitetty saadun palautteen perusteella. Kari lähettää päivitetyn lomakkeen yhteistyöryhmälle ja selvittää koulutuksen järjestäjiltä, haluavatko he ottaa sen käyttöön; lomake ei kuitenkaan ole lausunnon ehdoton edellytys.
    - **Paikallisten käytäntöjen huomiointi:** Lilja Sini toi esiin, että lausuntojen laatijoiden tulee tuntea kuntakohtaiset koulukuljetusperusteet, koska esimerkiksi toissijaiseen kouluun ei kaikissa kunnissa myönnetä kuljetusta lausunnon perusteella. Kari vastasi, että opiskeluhuollon henkilöstön tulee perehtyä koulutuksen järjestäjän ajantasaisiin ohjeisiin ja olla pulmatilanteissa yhteydessä alueen johtavaan psykologiin tai lääkärin esihenkilöön.
6. **Toisen asteen terveystarkastusten uudistus:** Otranen esitteli uuden digitaaliseen terveyskyselyyn perustuvan toisen asteen opiskeluterveydenhuollon terveystarkastusprosessin, joka yhdistyy toisen vuosikurssin kutsuntojen ennakkoterveystarkastukseen.
    - **Ensimmäinen vuosikurssi:** Kaikki ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat vastaavat digitaaliseen terveyskyselyyn. Kyselyt ovat erilaiset oppivelvollisuusikäisille ja aikuisopiskelijoille, ja niiden taustalla oleva järjestelmä luokittelee vastaukset vihreään, keltaiseen tai punaiseen huolen vyöhykkeeseen.
    - **Terveystarkastukseen ohjautuminen:** Terveystarkastuksen tarve syntyy huolta osoittavista vastauksista, vastaamatta jättämisestä, erityisopetuksesta tai kohdennetusta tuesta, koulutusalan edellyttämästä terveydentilan selvittämisestä tai opiskelijan omasta pyynnöstä. Vihreän tuloksen saanut opiskelija voi siirtyä tarkastukseen toiselle vuosikurssille, kun taas tarvittaville oppivelvollisuusikäisille varataan vastaanottoaika ja tarvittaessa käynnistetään poisjäävien prosessi.
    - **Toinen vuosikurssi ja kutsunnat:** Toisella vuosikurssilla alle 19-vuotiaille oppivelvollisille tehdään terveystarkastus, joka toimii myös kutsuntojen ennakkoterveystarkastuksena. Tytöille ja pojille tarjotaan lääkärintarkastus, ja terveydenhoitaja tarkistaa ennen lääkärikäyntiä, ovatko kyselyn ja terveystilanteen tiedot edelleen ajantasaisia.
    - **Siirtymävaihe:** Digitaalinen kysely otetaan käyttöön 1.9.2026, mutta syksyllä osa kutsunnanalaisista etenee vielä vanhan prosessin mukaisesti. Terveydenhoitajat järjestävät oppilaitoksissa

infotilaisuuksia, joissa kerrotaan uudesta mallista ja nykyisen syksyn poikkeavasta siirtymäkäytännöstä.
    - **Digitaalisen kyselyn saavutettavuus:** Otranen nosti esiin vahvan tunnistautumisen aiheuttaman käytännön haasteen. THL:n ensisijainen malli on digitaalinen kysely, mutta käyttöön saatiin myös suppeampi paperivaihtoehto opiskelijoille, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää digitaalista palvelua.
7. **Kotiopetuksessa olevien terveystarkastukset:** Otranen täsmensi, että kotiopetuksessa olevilla ei ole opiskeluhuoltolain mukaisia opiskeluhuollon palveluja, mutta heillä on terveydenhuoltolain perusteella oikeus ennaltaehkäisevään terveystarkastukseen ja ohjaukseen.
    - **Palvelujen lakiperusta:** Kotiopetuksessa olevien oikeus terveystarkastukseen perustuu terveydenhuoltolakiin, ei opiskeluhuoltolakiin tai koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa koskeviin säännöksiin. Käytännössä terveystarkastus voidaan järjestää kouluterveydenhuollossa, yleensä lähikoulun kautta, tai alueellisesti keskitetyn toimipisteen kautta.
    - **Viestinnän tarve:** Saloranta-Eriksson huomautti, että perheille kerrotaan usein kotiopetukseen siirryttäessä opiskeluhuollon palvelujen puuttumisesta, mutta terveystarkastusoikeus voi jäädä epäselväksi. Laine ja Otranen totesivat, että ammattilaisten tulee viestiä selkeästi opiskeluhuollon palvelujen ja ennaltaehkäisevän terveydenhuollon erosta.
8. **Kokousrakenteen ja yhteissuunnittelun kehittäminen:** Laine ja Wilska-Seemer sopivat kokousten yhteissuunnittelun vahvistamisesta, tulevista kokousajankohdista ja koulutuksen järjestäjien osallistamisesta aiheiden valmisteluun.
    - **Yhteissuunnittelu:** Kokousten valmisteluun kutsutaan jatkossa yksi tai kaksi koulutuksen järjestäjien edustajaa, ja seuraavan kokouksen suunnittelua tehdään noin kolme viikkoa etukäteen. Peltosta ehdotettiin mukaan ja hän ilmaisi kiinnostuksensa osallistua. Lisäksi sovimme, että Espoo valitsee yhden osallistujan heiltä mukaan yhteissuunnitteluun.
    - **Tulevat kokoukset:** Seuraavat kokoukset vahvistettiin: 27.10.2026, 19.1.2027, 16.3.2027 ja 13.5.2027. Tammikuun kokous järjestetään kokonaan lähitapaamisena ilman hybridimahdollisuutta, jotta osallistujat voivat keskittyä yhteiseen työskentelyyn.
    - **Tulevat aiheet:** Seuraavissa kokouksissa käsitellään alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman lausuntokierroksen jälkeistä

viimeistelyä ja toteuttamissuunnitelmaa. Lisäksi esille nostettiin esiopetuksen kehittäminen, ajankohtainen kuulumiskierros sekä koulutuksen järjestäjien ja kuntien ehdottamat aiheet.